

Rõõmuga kooli!

Piret Kukk, Kuusalu Keskkooli eripedagoog

Üleminekut kooli peaks laps tajuma sujuvana ning selle saavad tagada eelkõige last ümbritsevad täiskasvanud.

Koolivalmidus

- Üksnes lapse vanus ei määra, kas laps on kooliks valmis või ei.
- Kooliks valmisolekut mõjutavad nii **sünnipärased eeldused ja võimed** kui **kasvukeskkond**, kus laps elab ja areneb.
- Mõjutajateks on ka **inimesed**, kes lapse arengut suunavad ja temaga suhtlevad.
- Lapsed ja nende koolieelsed kogemused on erinevad.

Koolivalmidus

- Ükski pädevus ei teki lapsel tühjale kohale koolieelse aasta jooksul, vaid saab kujuneda järk-järgult keskkonna mõju, sh õpetamise ja kasvatamise tõttu.
- **Lapse kooliks ettevalmistamine algab sünnist peale ning peab toimuma pidevas ning rahulikus tempos.**
- Alustades alles aasta enne kooli vajalike eeldusoskuste õppimisega ei pruugi jõuda heade tulemuseni.

FÜÜSILINE ARENG

- vastupidavus;
- oskus valitseda oma liigutusi ja liikumist;
- motoorne areng – käelihaste tegevus ning käe ja silmade koostöö;
- **lapse kuulmise ja nägemise tase.**

VAIMNE ARENG

- Kooliminev laps peab oskama kuulata ja kuulda, vaadata ja näha.
- Laps saab õppetööga paremini hakkama, kui tal on välja kujunenud terviku tajumine ehk mõtestatud tajus.

VAIMNE ARENG

Tähtis on silmamõõdu areng, oskus haarata hulki (objekte)

VAIMNE ARENG

- vaatlusoskus (oskus kuulata, uurida, koondada tähelepanu ka igavamale tegevusele)
- tajude diferentseeritus ja mõtestatus (oskus eristada olulisi tunnuseid ebaolulistest)
- kujutlused ruumist (all, üleval, peal, kohal, ees, taga, kõrval, vahel)
- kujutlus ajast (eile, täna, homme, nädalapäevade nimetused, aastaegade tunnused)
- oskus järjestada esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- oskus anda esemetele, nende tunnustele ühine nimetus (üldnimede osakaal sõnavaras)

SOTSIAALNE ARENG:

- soovi õppida, omandada uusi teadmisi, emotsionaalne eelsoodumus täita täiskasvanu nõudmisi;
- motivatsioon ja valmidus sihipäraselt tegutseda ja viia alustatud tegevus lõpuni;
- kollektiivis kaaslastega arvestamine ning koos tegutsemise oskus;
- kohanemisvõime;
- emotsionaalne tasakaal ja suutlikkus tulla toime erinevates sotsiaalsetes olukordades;
- teadmised suhtlemise normidest.

Pere ja kodu osa lapse arengus ja kooliks ettevalmistamisel

- Kodu on inimese vaimse sünni häll.
- Kodus pannakse alus inimese tulevasele iseloomule ja tema tõekspidamistele.
- Kodu on inimesele esmane ja asendamatu keskkond, kus saab alguse lapse kasvamine ja arenemine.

ENESEUSALDUS, ENESEKINDLUS

Iseenda tundmine ja sisemine kindlus.

Laps, kes on korras enesehinnanguga ja kindel oma võimes toime tulla, säilitab ka keerulistes olukordades rahu.

Teiste hinnang ei kahjusta tema enesetunnet olulisel määral.

Kuidas tugevdada lapse eneseusaldust?

Norra pedagoogi Godi Kelleri mõetetele toetudes

- **Pakkuge lapsele väljakutseid** - selliseid, mille kohta tead, et laps saab nendega hakkama või et nendega hakkama saamiseks peab ta end pisut ületama. **Laps saab tunde, et ta oskab midagi, mida ta varem ei osanud.**
- **Jälgige, et laps ei peaks korduvalt läbi kukkuma.** Laps peab õnnestuma piisavalt, et mitte kaotada energiat ja tahet teha läbi pingelist õppimise protsessi.
- **Ärge tekitage lapses ärevust.** See võtab võime mõelda. Rahulikus keskkonnas saab laps kõigest aru.
- **Ärge sattuge paanikasse ega muutuge süüdistavaks, kui laps on saanud kehva hinde.**

Uudishimu

Uudishimu tõukab avastama maailma ja elu. Selle vastandiks on ükskõiksus: miski ei köida last, kõik on igav.

Kuidas säilitada lapse uudishimu?

- Andke lapsele võimalus midagi oodata. Soovitu kiire saamine tekitab tühjustunnet ja igavust ning jätab lapse lõpuks ikkagi rahulolematuks.
- Juhinduge lapse elavast huvist. Uurige valdkonda, mis talle huvi pakub, ja vestlge sobival hetkel sel teemal.
- **Olge ise uudishimulik** ja aidake lapsel elu eri valdkondi avastada.

Tahe

Tahe on võime teha tööd, mitte alla anda, kui miski sulle vastu töötab. See on võime visalt raskustest üle saada ja uuesti tõusta, kui oled kukkunud.

Kuidas säilitada lapse tahet?

- **Seadke sisse kindel argipäeva rütm:** enam-vähem samal kellaajal äratus, siis pesu ja söök. See annab lapsele arusaama, et ellu kuuluvad nii mõnusad kui ka mitte nii mõnusad, kuid vajalikud toimingud, mida me peame tegema, et meie hea elu saaks toimida.
- **Ärge andke lapsele liiga vara liiga palju valikuid.** Varased valikud teevad ta närviliseks ja nõrgendavad tahet.

Tahe

- **Andke lapsele kodus kindlad kohustused.** Varases lapseeas täidetud kohustusest aja jooksul harjumus ja seejärel vajadus.
- **Täiskasvanu eeskuju** - täitke ka ise oma kohustusi kui osa oma heast, naudingut pakkuvast elust.

Koolivalmiduse üks tähtis iseloomustaja
on võime vastu võtta uut infot.

See nõuab lapselt oskust **tahteliselt pingutada**.

Lugemisoskus, lugemishuvi

- Huvi lugemise vastu saab alguse unejuttudest, ema-isa igapäevasest lugemisest.
- Huvi tekib lapsel siis, kui kodus on raamat aukohal!
- **Lugemisharjumusele tuleb alus panna lapsepõlves.**
- Mida rohkem loed, seda suurem on **sõnavara**, seda parem on **keelekasutus**.
- Kes ei loe, ei oska end korralikult väljendada ei kõnes ega kirjas.
- **Lugemiskeskused toovad kaasa ka kirjutamiskeskused!**

- Mida rohkem loed, seda parem on **funktsionaalne lugemisoskus** ehk oskus loetavast tekstist aru saada.
- Kui laps tekstist aru ei saa, ei saa ta hakkama ka teiste õppeainetega, sest lugeda peab oskama ka matemaatikas, ajaloo, bioloogias jne.
- Lugemisoskus on alus, millele rajanevad kõik muud oskused.
- **Lugemisoskus paneb aluse kooliedukusele ja haridusele laiemalt.**

Tähtis meeles pidada!

- Lapsed jõuavad lugemise juurde omal ajal ja viisil.
- Ei ole üht konkreetset vanust, mil kõik lapsed omandavad lugemisoskuse. See **kujuneb järk-järgult igaühel omas tempos** keskmiselt 5.-7. eluaasta paiku.
- **Lapse huvi võib kaduda, kui vanem hakkab last sunniviisiliselt lugema õpetama.**
- Lugemine kujuneb lapsel kõige paremini välja loomuliku huvi ja mängu kaudu.

On vaja, et teatud tajud ja mälu ei veaks alt

Lugemisoskus ei ole kaasasündinud. Seda tuleb õppida.

Lugemine hakkab sujuma, kui lugemiseks vajaminevad eeluskused on piisavalt arenenud.

- **optiline taj** – õigete tähekujude tundmine
- **rütmitaju** – sõna rõhulis-rütmilise struktuuri tajumine
- **kinesteetiline taj** – kõneliigutuste täpsus
- **foneemitaju** – sõna tähendust eristavate ühikute äratundmine ja erineva pikkusega häälikute hääldamine
- **verbaalne töömälu** – tajutud ühikute meeldejätmise enne sõna väljalugemist

Loe, mida on kirjutatud!

linnupesakonnatiigiveeparkimisplats

peepiilusoomestulnudaame

kolmustahvindiastõidatleid

Loe teksti!

Kastet un net eMi isu tmei ek ass iTa lons el jas
ves ihal lka suk aslum ival geve strin nae esja va
lge dsok idjal asKun agip o len äht udet needo lek
sidtalpi sut kimäärd unu dVa helpe abMii suü lepo
rise õ uem inem aEt teva atli kultjal gukõrge letõ
ste sjava hetev ahel kordüh teko rdtei stkäp
parapu tad este ebtas eda Ag aku itaku ival ejõua
bsii sont sok iden disel tva lge dnag upo lek stap
orin äin ud kiSee onla u saime.

(Plado, Sunts "Sõnad mängivad peitust")

Kõik algab tajudest

Nägemistaju arengust sõltub:

- tähtede äratundmine,
- tähe õige suuna märkamine, sarnastel tähekujude vahel vahetegemine,
- tähtede järjekorra tajumine,
- sõnade äratundmine,
- rea hoidmine lugemisel jne

Kuulmistaju ja rütmitaju

- Aitab kõnes häälikuid ära tunda
- Eristada kõlalt sarnaseid häälikuid
- Määrata sõnas häälikute järjekorda
- Määrata rõhkusid ja välteid

Kuulake kuidas laps loeb, et
saada jälile tema
lugemisraskustele

Leia oma lapse õpistiil

Soovin teile kõigile
rõõmuderohket kooliteed!

Täna kuulamast ja kaasa mõtlemast!